

Anjes Marten-Ligan

Uspećeš, draga moja

Prevela s francuskog
Maja Mihajlović Mirković

Laguna

Naslov originala

Agnès Martin-Lugand

ENTRE MES MAINS LE BONHEUR SE FAUFILE

Copyright © Éditions Michel Lafon, 2014.

Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Gijomu, Simon-Aderou i Remi-Tarikuu,
koji su moja sreća*

Samo ostvarenje sna iz detinjstva može doneti sreću.

Sigmund Frojd

Najlepše što žena može da odene jesu ruke voljenog muškarca.

Iv Sen Loran

1

Ni ovog nedeljnog popodneva nisam htela da idem. I ovog nedeljnog popodneva vukla sam se, trudila se na svaki način da ukradem malo vremena. Osim što...

„Iris!“, dozivao me je Pjer. „Šta radiš?“

„Evo, stižem.“

„Požuri, zakasnićemo.“

Zašto je moj muž toliko žurio na ručak kod mojih roditelja? Ja bih pak sve dala da ga izbegnem. Pozitivno je bilo jedino što sam mogla da isprobam novu haljinu. Uspela sam da je završim prethodne večeri i zadovoljna sam kako je ispala. Upinjala sam se iz sve snage da ne izgubim osećaj i uposlim svu svoju krojačku veštinu. A u tim trenucima zaboravim na sve: smrtno dosadan posao u banci, svakodnevicu, otuđenje u braku. Više se ne osećam kao da nestajem. Naprotiv, živa sam; dok sedim za šivaćom mašinom ili dok crtam svoje modele, srce mi lupa.

Pogledala sam se u ogledalu poslednji put i uzdahnula.

Pridružila sam se Pjeru na ulaznim vratima, kuckao je poruku na telefonu. Malo sam ga posmatrala. Evo, skoro deset godina kako ga znam, nedeljom se uvek isto oblači: košulja oxford, lanene pantalone i nezamenljive mokasine.

„Tu sam“, kažem mu.

Poskočio je kao da sam ga uhvatila u krađi i stavio je mobilni u džep.

„Bilo je i vreme“, gundao je oblačeći jaknu.

„Vidi, ovo sam juče završila. Šta misliš?“

„Veoma lepo, kao i uvek.“

Već je otvorio ulazna vrata i krenuo ka autu. Nije me ni pogledao. Kao i uvek.

Tačno u 12.30 parkirali smo auto pred kućom mojih roditelja. Otac nam je otvorio vrata. Penzija mu nije odgovarala, previše se ugojio i nedeljna kravata ga je sve više gušila. Rukovao se sa zedom, ćerku tek ovlaš poljubio i odveo Pjera u dnevnu sobu da tradicionalno popiju porto. Ja sam nakratko tamo ušla da se javim dvojici starije braće koja su već ispijale drugu čašu. Jedan se nalaktio na kamin, drugi je čitao novine na sofi, a zajedno su komentarisali politička zbivanja. Zatim sam otišla da se pridružim ženskom klanu u kuhinji. Moja majka, s keceljom oko struka – koja je trajala skoro četrdeset godina – nadgledala je but koji se peče i otvarala konzerve boranije, dok su moje snaje pripremale ručak za decu. Najmlađe je još bilo u stomaku. Što se tiče starijih, prekinuli su nedeljni ručak – pečene krompiriće i šnite hladnog pečenja – da bi poljubili tetku. Pomogla sam majci, ocedila sam zelenu salatu i pripremila vinegret, dok sam slušala kako sve tri

ogovaraju gospođu Tu-i-tu, koja je napravila skandal u apoteci ili gospodina Iksa, kome su otkrili rak prostate. I majku, koja je zavisno od slučaja govorila: „Treba da se stidi, zar tako da se ponaša, to se tako ne radi“ ili „Ipak je to tužno, tako mlad...“ A ja sam ćutala, mrzim tračeve.

Ćutala sam i za vreme ručka, za kojim je, kao i obično, otac držao glavnu reč. S vremena na vreme bacila bih pogled na Pjera, koji se u mojoj porodici snalazio kao riba u vodi, a svi su pritom bili dosadni, upravo suprotno od porodice kakvu sam želela. Kako bih se sklonila od njih, posluživala sam, kao kada sam bila *jedina devojka u kući*; bilo je opravdano jer smo jedini bez dece. Kad sam se vratila za sto s poslužavnikom sira, jedna snaja mi se obratila.

„Iris, haljina ti je prelepa! Gde si je pronašla?“

Nasmešila sam joj se i konačno osetila Pjerov pogled.

„U mom potkrovlju.“

Namrštila se.

„Sama sam je sašila.“

„Tačno, zaboravila sam da pomalo šiješ.“

Htela sam da joj kažem da nije jedina, ali sam se suzdržala. Nikako ne želim danas da pravim scenu.

„Stvarno si talentovana, oduševljena sam. Misliš li da možeš i meni da sašiješ jednu?“

„Ako želiš, dogovorićemo se.“

Njena želja da nosi haljinu bila je zapravo čudo. Prome-niti njen stil oblačenja bio je izazov koji bih rado prihvatila: uporno je skrivala raskošne obline – darove trudnoća – smešnim i bezobličnim pantalonama i džemperima.

Zavladala je ledena tišina. Više bih volela da se vratim za sto i ne budem tema razgovora. Teško mi je da se ponovo suočavam s neispunjenim snom.

„Baš je šteta što Iris nije završila tu školu“, rekao je moj stariji brat.

Spustila sam čašu pre nego što sam stigla da progutam gutljaj vina. Nagnula sam glavu u stranu da bih ga dobro pogledala. Izgledao je kao da je otkriven u laži. Okrenula sam se ka roditeljima, koji nisu znali gde da se denu.

„O kakvoj školi govorite?“

„Nisi dobro razumela“, odgovorila je majka. „Tvoj brat hoće da kaže da si mogla da budeš uspešna u tom polju.“

Nasmejala sam se.

„Tako je, mama, bili ste mi velika podrška, kako to da zaboravim.“

Htela sam da se pokažem pre desetak godina, i više, kad sam joj sašila haljinu za venčanje. Manje bi me bolelo da me je tog dana ošamarila.

„Iris, ne želiš valjda da nosim te prnje na venčanju tvog brata? Na šta ću ličiti?“, rekla mi je i bacila haljinu na stolicu.

„Bar je probaj, mama“, molila sam je. „Sigurna sam da će ti lepo stajati, tako dugo sam radila na njoj...“

„Bolje da si se usredsredila na učenje, sudeći po ocenama.“

Bratov glas vratio me je u sadašnjost. Zagledao se u roditelje i sad se činilo da mu je drago što je pokrenuo ovu temu o svađama tokom mojih tinejdžerskih dana.

„Ne, recite joj iskreno. Rok je odavno prošao. Neće joj to sada promeniti život!“

„Hoće li mi neko objasniti o čemu se ovde radi?“ , nervozno sam ustala od stola. „Tata? Mama?“

Snaje su upitno pogledale muževe i ustale. Baš slučajno su tad bile potrebne deci. I Pjer je ustao, prišao mi je i uhvatio me za ramena.

„Smiri se“, šapnuo mi je pre nego što se okrenuo ka ostalima. „O čemu se radi?“

„U redu, ja ću“, umešao se moj stariji brat pošto je proverio da deca nisu u blizini. „Iris, htela si da upišeš školu za modne kreatore na kraju srednje a da o tome nikom ništa nisi rekla.“

„Otkud ti to znaš? Uostalom, ionako su me odbili.“

„Mislila si da su te odbili zato što nikad nisi dobila odgovor... E tu grešiš.“

Knedla mi je zastala u grlu, počela sam da drhtim.

„Primili su te, ali to nikad nisi saznala.“

Kao u magnovenju slušala sam brata dok mi priča da su roditelji otvorili pismo i otkrili šta im pripremam iza leđa. Tada sam sebi govorila da ću jednom kad završim tu prokletu poslovnu školu, u koju su me upisali na silu dok sam sanjala o šivaćim mašinama i modnim kućama, biti slobodna da radim šta želim. Uostalom, odrasla sam i oni više nemaju pravo glasa. Stvarnost je bila sasvim drugačija i tek danas sam to saznala: odlučili su da se otarase čuvenog pisma; spalili su ga. Izdali su me. Kao da me je upravo pregazio parni valjak. Moji sopstveni roditelji su mi ukrali život. Zateturala sam se i obuzdala mučninu koja se pela iz stomaka. Nelagoda je brzo nestala; nabujao je bes.

„Žao nam je, tad smo morali da se umešamo...“

Nije me bilo briga za izgovore braće, oni nikad nisu morali da se pokoravaju roditeljskom autoritetu. Samo zato što su dečaci. A onda su izabrali pravo i medicinu. To mora da je savršeno odgovaralo roditeljima. Okrenula sam se ka njima, spremna da ih ujedem, spremna da ih zadavim.

„Kako ste mogli tako nešto da mi uradite? Vi ste... to je... to je odvratno!“

„Ta tvoja želja da se baviš modom oduvek je bila smešna“, hladno mi je odgovorio tata. „Nismo mogli da dozvolimo da završiš kao radnica u fabrici konfekcije.“

„S tom školom ne bih završila u fabrici! Smeta vam običan svet? Niste imali pravo da se mešate, da birate umesto mene i sve uništite...“

Svih ovih godina neuspeh i lažno odbijanje pripisivala sam svojoj nesposobnosti. Mislila sam da nemam ništa, ni trunku talenta za modu. Pa ipak, i dalje sam se trudila da poboljšam baratanje iglom. Mogla sam mnogo bolje. Da nije njih, ne bih venula u banci.

„Sad je dosta, Iris!“, rekla mi je oštro mama. „Koliko godina imaš?“

„Sve vreme me sputavate!“, vikala sam. „Nikad niste verovali u mene!“

„Uradili smo ono što je najbolje za tebe. Uvek ti je glava bila u oblacima. Kako smo mogli da dopustimo da uradiš to samo šest meseci pre venčanja? Odredili ste datum, spremili pozivnice, poručila si haljinu...“

„E moj Pjere, trebalo bi da nam zahvalite...“, umešao se moj otac.

„Ne uvlačite me u ovu pokvarenu priču i ne računajte na to da ću vam biti zahvalan. Kako roditelji mogu toliko izdati svoje dete? Govorite o venčanju? Pa upravo je o

tome trebalo da razgovaramo nas dvoje, Iris i ja. Niste imali pravo da se mešate. To je moja uloga, moje mesto.“

Pogledala sam Pjera. Baš u ovakvim trenucima prise-
tim se koliko ga volim. Kad me štiti. Kad postaje onaj Pjer
kog sam upoznala, koji se bori za mene, koji me uvažava,
koji je pažljiv prema meni, za koga postojim. Nikada ni-
sam mogla ni da zamislim da će ovako pred roditeljima
stati u moju odbranu.

„Zašto se sad vraćamo na to?“, odgovorila je majka.
„Šta je bilo, bilo je. A jednog dana ćeš nam zahvaljivati
što smo izabrali umesto tebe.“

„Hajdemo“, rekla sam Pjeru.

„Naravno. Idemo kući.“

„O Iris, ostani, sve je u redu“, kaže mi brat.

„Sve su uništili. Nemam više šta da tražim u kući, u
porodici u kojoj me niko ne poštuje! Vi ste samo...“

„Samo šta?“

„Bedni, kruti, zadrți. Gadi mi se vaš život... Zatucana
bando!“

Otac je naglo ustao.

„Nemoj ni da se vraćaš dok se ne izviniš.“

Gledala sam ga pravo u oči. Pjer me je zaustavio i šap-
nuo mi da ne idem predaleko.

„To se nikad neće desiti, ne treba ja da se izvinjavam.“

„Iris je u pravu što se ljuti“, dodao je moj muž.

Uz njegovu podršku napustila sam rodni dom možda
i za sva vremena. Hoću li im ikada oprostiti? Sumnjala
sam u to.

Kad smo seli u auto, briznula sam u plač. Pjer me je zagrlio
preko menjača. Protrljao mi je leđa i prošaputao utešne reči.

„Da li bi me pustio da idem u školu?“ , šmrcajući sam ga upitala.

„Naravno“, rekao mi je posle sekund-dva. „Hajdemo odavde.“

Pustio me je, naslonila sam se na sedište, a onda je upalio auto. Gledala sam kroz prozor iako ništa nisam videla. Šta sam uostalom i mogla da vidim? Buržujski grad jednog nedeljnog popodneva, drugim rečima, grad duhova. Ljutito sam obrisala suze. Prožimao me je osećaj nepravde, ogorčenosti. Ključala sam iznutra. Htela sam sve da razbijem, sve da pošaljem dođavola. Zašto su me roditelji uvek sputavali? Čime sam to zaslužila? Nisu umeli da saslušaju šta želim, da čuju da hoću da budem najbolja u modnom ateljeu. Šta fali tome? Sve vreme sam se borila s njima, trudila se da im pokažem da to mogu. Nastavila sam da šijem čak i kad su mi birali srednju stručnu školu, čak i kad su odlučivali šta ću studirati. Godinama su mi se podsmevali kad bih spustila šivaću mašinu na trpezarijski sto, obučena isključivo u ono što sam sama sašila, kad bih im pričala o porudžbinama svojih prijateljica, njihovih majki... Dok sam o tome razmišljala, Pjer je ćutke vozio. Osetila sam da me povremeno gleda, definitivno zabrinut.

Kad je konačno parkirao auto ispred kuće, izašla sam i zalupila vratima. Čula sam kako se centralna brava zaključava.

„Iris, molim te, reci mi nešto... ne zatvaraj se u sebe.“

Naglo sam se okrenula prema njemu.

„Šta hoćeš da ti kažem? Da su mi uništili život? Da nisam htela ovako da završim?“

„Baš lepo od tebe. Nisam ni pomislio da si toliko nesrećna.“

Slegla sam ramenima, odjednom sam bila umorna. Zakoračila sam ka njemu i uvukla mu se u zagrljaj. Bio je napet, uvredila sam ga.

„Nema to nikakve veze s tobom, Pjere, izvini, pogrešno sam se izrazila. Ne kajem se zbog nas, niti zbog našeg braka. Kako si to mogao i da pomisliš? Srećna sam što si tu. Ali nikad nisam želela da završim u banci, imala sam drugačije ambicije, to dobro znaš, nikad to nisam krila.“

„Ali ni ja nisam znao za tu priču o školi.“

„Htela sam da te iznenadim. Na kraju... ako me prime.“

„Hajdemo unutra, neću o tome da razgovaram pred vratima, gde svi mogu da nas vide.“

Naravno da su komšije, posebno naši prijatelji, stajali na prozoru i pitali se šta se dešava u lekarevoj kući. Telefon bi zazvonio u roku od dva sata. Naši prijatelji su živeli u istom kvartu – najpopularnijem u gradu. Čak mogu sa sigurnošću da tvrdim da su svi bili naseljeni u pet ulica oko naše. To je bio čitav naš svet.

Čim smo ušli, zapljusnula me je tišina i prestravila me. Izula sam baletanke i otišla da se sklupčam na sofi u dnevnoj sobi. Pjer je polako i pažljivo okačio jaknu, ostavio novčanik i ključeve auta. Onda mi se pridružio. Spustio je mobilni na stočić, seo pored mene i pomilovao me po kosi.

„Draga moja, znam da ti je teško zbog ovoga što se upravo dogodilo...“

„To je eufemizam.“

Uzdahnuo je.

„Moraš da priznaš da je tvoja majka u pravu kad kaže da je to prošlost. Ne možeš vratiti vreme, ne možeš sad ništa promeniti.“

„I to bi trebalo da me oraspoloži?“

„Ne kažem ti da moraš da im oprostiš odmah, pusti nek prođe vreme. Ali sad bar imaš dokaz da si nadarena, želeli su da te prime... Nema više mesta sumnji, umeš da šiješ.“

Nasmešio mi se i zagrlio me je. Nije mogao da razume šta osećam. Ništa i niko ga nije sprečavao da se potpuno posveti medicini. Telefon mu je zavibrirao i prekinuo mi misli. Uspravio se, spreman da se javi.

„Nemoj to danas da mi radiš, molim te, Pjere.“

„Ali...“

„Ne, bez bolnice danas. Nedelja je, nisi dežuran ovog vikenda. Nemaju pravo da traže od tebe da dođeš. Muka mi je od toga što si uvek kô zapeta puška kad te pozovu. Ja sam ti žena i sad si meni potreban.“

„Ne brini, ostaću kod kuće. Pusti me samo da odgovorim.“

Klimnula sam glavom. Brzo je otkucao SMS i uzdahnivši vratio mobilni na sto. Ponovo me je zagrlio.

Trudila sam se da ne zaplačem, ali nisam uspeła. Nema šanse da bih podnela da budem sama u ovoj kućerini, bez njega, zato što je otrčao u bolnicu. Danas ne. Posle onoga što sam saznala, ne. Ne sada, kad ne znam šta ću s ovim saznanjem koje mi je potpuno promenilo pogled na život.

2

Posle desetak dana depresije, tuge i lutanja uspela sam da vratim osmeh. Htela sam da iznenadim Pjera te večeri. Spremila sam romantičnu večeru u velikom stilu: sveće, dobro vino, lep servis. I divna haljina, pomalo seksi, ali ne previše, Pjer je tradicionalista. Pošto sam je još jednom probala, pomislila sam da je šteta ne nositi je s visokim potpeticama. Nema veze. Sad je važno šta moj muž voli. Znala sam da će biti šokiran, ali sam se nadala da će mu moja piletina u sosu od estragona pomoći da svari moje vesti. Na kraju, moram biti sigurna da mi planovi neće pasti u vodu. Zvanično mi je zabranio da ga zovem dok je u bolnici, osim kad je baš hitno, ali neće valjda jedna poruka da izazove njegov gnev: „Dolaziš na večeru?“ Šetkala sam se po kuhinji. Na moje veliko iznenađenje, nije prošlo ni pet minuta pre nego što mi je odgovorio: „Da, hoćeš da odemo u restoran?“ Nasmejala sam se. Otkako sam se sukobila s roditeljima, više se trudio. Ipak, nisam odustala od plana: „Ne, večeraćemo kod kuće, imam lepu vest...“, odgovorila sam. „I ja“, najavio je.

Dva sata kasnije čula sam da su se ulazna vrata zalupila.

„Divno miriše!“, rekao je Pjer kad mi se pridružio u kuhinji.

„Hvala.“

Poljubio me je drugačije. Obično bih mislila da sam nevidljiva, jedva da bih osetila dodir njegovih usana, bio bi to poljubac iz navike ili još gore. Sad je bio duži, lepši. Da li je planirao da provedemo lepo veče do kraja? Nadala sam se tome i, što se mene tiče, počela bih već od deserta. Obisnula sam mu se o vrat i podigla se na prste.

„Znaš, možemo i kasnije da jedemo“, rekla sam mu.

Blago se nasmešio priljubljen uz moje usne.

„Hoću prvo da čujem tvoju lepu vest.“

Postavila sam sto i seli smo. Držala sam ga u neizvesnosti sve vreme dok smo jeli. Kad je završio, udobnije se smestio u stolicu. Spustila sam pribor za jelo.

„Ko će prvi?“, pitala sam.

„Imaš čast.“

Vrpoljila sam se u stolici, nisam znala gde da gledam, stidljivo sam mu se osmehivala.

„Zapravo... danas sam uradila nešto... nešto što je trebalo odavno da uradim...“

Otpila sam malo vina.

„I?“, ohrabrivao me je da nastavim.

„Dala sam otkaz.“

Uspravio se kao na usporenom snimku. Zavladala je potpuna tišina.

„Kaži nešto.“

Uozbiljio se. Bacio je salvetu, naglo ustao i strogo me pogledao.

„Trebalo je najpre sa mnom da razgovaraš o tome! Dođavola! Ja sam ti muž i treba zajedno da donosimo takve odluke. Valjda se i ja nešto pitam!“

I ja sam pobesnela. U poslednje vreme svaki razgovor bi se oteo kontroli za nekoliko sekundi. Sve više smo gazili po tankom ledu. I najmanja sitnica mogla je da pokrene svađu... naravno, kad je tu.

„Samo to tražim od tebe, Pjere, da razgovaramo! Ali iskreno, ti nikad nisi kod kuće. Kao da živiš u bolnici.“

„Sad sam ja za sve kriv? Nemoj ni slučajno da mi prebacuješ zbog posla. Neću da se izvinjavam za to što sam uspešan.“

„Ne slušaš me, ne gledaš me. Ponekad kao da i ne postojim. Nemoj da misliš da ćeš se za ove dve nedelje iskupiti.“

„Sad je dosta!“

Zatvorio je oči, duboko uzdahnuo i pritisnuo koren nosa.

„Ne želim da se svađamo, niti da upropastimo veče. Molim te.“

Ponovo je seo, popio čašu vode i nalaktio se na sto. Odmahnuo je glavom.

„Ti i tvoje vesti“, promrmljao je.

Ovo sam stvarno loše odigrala.

„Izvini... ja ću...“

„Nije trebalo da se ovoliko iznerviram“, presekao me je.

Pogledao me je i uhvatio za ruku preko stola. Nasmejala sam mu se. Smanjila se napetost, bar sam se tome nadala.

„Pritom se odlično slaže s mojim vestima... Zapravo, nisi mogla bolju odluku da doneseš.“

Širom sam otvorila oči. Bila sam u čudu.

„Hoćemo li se preseliti u Papua Novu Gvineju?“

Oboje smo se nasmejali. Jaće mi je stegao ruku.

„Ne, želim bebu. Vreme je, zar ne?“

Nije sklanjao pogled, vidno dirnut onim što je objavio i siguran da ću od sreće početi da skaćem do plafona. Osmeh mi je postepeno išćileo. Planovi nam uopšte nisu bili usklaćeni.

„Moći ćeš da se potpuno posvetiš porodici, kao što smo oduvek zamišljali.“

Bolje da odmah prestane.

„Ćekaj, Pjere!“

Otrgla sam ruku iz njegove.

„Nisam dala otkaz u banci da bih ćuvala decu.“

I on se uozbiljio.

„Zašto onda?“, pitao me je, stisnute vilice.

„Pronašla sam školu za modne kreatore.“

„Nadam se da se šališ.“

„Da li ti zaista izgledam kao da se šalim?“

Gledao me je kao da sam luda.

„Pa to nije normalno! Šta je bilo, bilo je. Sad je kasno, ni kad nećeš biti modna kreatorka. Roditelji su ti podvalili...“

„Podvalili? Eto, tebi uopšte nije stalo do mene!“

Skoćila sam sa stolice.

„Prekasno je“, nastavio je. „Ne želim da se u tim godinama vratiš da studiraš... zapravo, 'studiranje' je prejaka reć. Ništa ti to neće doneti u životu.“

„Naravno da hoće. Posle obuke ću otvoriti butik. U početku ću prepravljati odeću dok ne pridobijem klijentelu, a onda će biti zanimljivije, kao krojaćica mogu da šijem po meri...“

„Ćekaj, ćekaj!“

I sâm je ustao, pa počeo da hoda po sobi.

„Hoćeš da budeš krojačica?“

„Da, za početak. Neću imati izbora.“

„Ti si potpuno luda! I puzaćeš na sve četiri dok praviš porube našim prijateljima? Da ti ne govorim kako će te za večerom svi ogovarati!“

„Više te brine to šta će drugi misliti od moje sreće? Ti se zapravo u svemu slažeš s mojim roditeljima!“

„Odmah optužuješ! Slušaj, Iris, ovo me zamara. Radiš sve suprotno od onog što smo planirali. Ne znam više ko si ti.“

Zgrabio je bačenu jaknu.

„Idem malo na vazduh.“

„Samo napred, po običaju, izbegavaš razgovor!“

Izašao je u baštu i nestao u mraku.

Nakon nekoliko trenutaka koje sam provela paralisana ugasila sam sveće i počela da rasklanjam sa stola. Sve sam oprala, sama, lica izbrazdanog suzama. Bile su to i suze besa, i suze tuge. Stajala sam iznad sudopere i glasno šmrcala. Kako je veče koje je tako dobro počelo moglo ovako da se preokrene? Šta je s nama? Postali smo stranci, nismo govorili isti jezik, nismo bili sposobni da slušamo jedno drugo i da razumemo šta ovaj drugi očekuje. Dvadeset minuta kasnije čula sam da se vrata otvaraju. Skinula sam rukavice i pošla mu u susret. Hladno me je pogledao.

„Pusti da ti objasnim, molim te...“

„Idem da spavam.“

To je bilo sve, izašao je iz sobe.

Imala sam trideset jednu godinu, muža koji se više brinuo o karijeri nego o svojoj ženi – koji se upravo setio

da bi trebalo da proširimo porodicu; imala sam posao na kojem sam bila zahvalna jedino zato što me je sprečio da ne poludim, sama i izgubljena u velikoj praznoj kući. Bila sam samo Pjerova žena. Ništa više. Dobro sam znala šta se očekuje od mene: da budem fina i poslušna supruga, da se blaženo smešim profesionalnim podvizima mog dragog, i uskoro postanem uzorna majka i domaćica, da ređam trudnoće i spremam decu za školske izlete. Već sam čula svekrvu kako kaže da je divno što umem da šijem: „Moći ćeš da im praviš maske i kostime za školu.“ Žene lekara ne moraju da rade. Nisam htela da prihvatim to zastarelo shvatanje. Roditelji su odlučivali umesto mene, i to više nego što je dozvoljeno. Neće to sad i moj muž da radi. Nisam pristajala na ulogu praznoglave koke nosilje.

Izgubili smo se, zaglavljani u svakodnevicu i potpunom nerazumevanju. Moram da preuzmem kontrolu nad svojim životom. Pjer je snosio svoj deo odgovornosti, ali sam počela da uviđam da sam i ja mnogo čemu doprinela. Bila sam nemarna, pasivna, sumorna, zbog čega je naša veza uvenula. Promena moje profesije će nas spasti, moram to da dokažem Pjeru. Da ponovo postanem ona u koju se zaljubio.

Izgedalo je kao da je Pjer zaspao kad sam ušla u spavaću sobu. Nisam palila svetlo, tiho sam se uvukla ispod jorgana.

„Dugo ti je trebalo“, rekao je.

Privila sam mu se uz leđa i obgrlila ga oko struka. Poljubila sam ga između lopatica. Nisam htela da zaspimo tako daleko jedno od drugog. Nije popustio pred mojim zagrljajem i odmakao se.

„Sad stvarno nije trenutak, Iris.“

„Nisam to imala na umu... Ali u svakom slučaju, što se tebe tiče, nikad nije pravi trenutak.“ Povukla sam se na drugi kraj kreveta. „Da se čovek zapita kako si planirao da dobijemo dete...“

Pjer se podigao i uključio noćnu lampu. Seo je na ivicu kreveta, zagnjurio glavu u ruke.

„Ne želim da započinjemo još jednu svađu, pa neću uzeti u obzir ovu primedbu... Ali da li shvataš?“

Pogledao me je preko ramena.

„Uradila si mi to iza leđa i još rekla da ne želiš decu.“
Sad sam ja ustala.

„Nemam više petnaest godina, ne poredi moju prijavu skrivenu od roditelja s ovim. Smatram da znam šta je dobro za mene... I nikada nisam rekla da ne želim decu, tražim samo da se malo strpiš. Posvetila sam deset godina podržavanju tvojih studija i karijere u bolnici, tražim samo šest meseci.“

„Kakva je to obuka? Objasni mi.“

Ispričala sam mu šta sam pronašla, zbog čega sam bila veoma uzbuđena. Nekoliko dana ranije, pomalo slučajno, naišla sam na sajt gde sam saznala za privatnu obuku koja zapravo nije skupa. Bez državne subvencije, finansira je tajni mecena. Moja mala ušteđevina može da pokrije troškove. Uveravala sam ga da neću čak morati ni da taknem porodični budžet. Rekla sam mu da časove drže profesionalci iz velikih modnih kuća, čak i vrhunski modisti.

„Čak i ako je to samo avantura, bar hoću da istrajem do kraja“, zaključila sam.

„Sve je to lepo, ali mora da postoji neki konkurs da bi te primili u tu školu?“

„Treba nešto da sašijem, nije važno šta, i da napišem propratno pismo, u kojem predstavljam svoje delo.“

Ćutao je. Htela sam da shvati koliko sam odlučna.

„Ovo je poslednja prilika da ostvarim svoj san. Neću to moći za deset ili petnaest godina. Neću da budem na teretu našoj budućoj deci. Osim toga, mrzim posao u banci, dosadno mi je, postajem ogorčena, to nisam ja i ti to znaš. Kao i ti, želim bogatu karijeru.“

„To je novo“, uzdahnuo je. „Slušaj, umoran sam, ustajem rano ujutru.“

Ponovo je legao, ugasio svetlo; sklupčala sam se. Pjer je najzad zahrkao. A ja sam provela besanu noć...

Jedva da sam malo dremnula. Pjer se tuširao, ustala sam i otišla da spremim doručak. Dok je ulazio u kuhinju, nije mi uputio ni reč, uzeo je šolju kafe i kroz kuhinjski prozor gledao baštu. Nisam se usudila da išta kažem. On je prekinuo tišinu.

„Razmislio sam...“

„Slušam.“

Okrenuo se ka meni i prišao mi. Ja sam i dalje sedela i gledala ga.

„U redu, budi kreatorka.“

Razrogačila sam oči, spremna da se nasmešim.

„Samo pod jednim uslovom“, rekao je. „Kad završiš obuku, pravićemo bebu. Ne dolazi u obzir da otvaraš butik, u kući ima dovoljno prostora. Mogla bi da se smestiš u potkrovlje, tu već šiješ, moći ćeš da nastaviš i da se istovremeno brineš o deci.“

Sad je na meni bilo da odlučim. Ustala sam.

„Naravno, to mi sasvim odgovara. Hvala.“

Samo sam to mogla da kažem. Uzdahnuo je i spustio praznu šolju u sudoperu.

„Idem, vidimo se večeras.“

Uspela sam da skratim otkazni rok: do kraja nedelje konačno sam otišla iz banke. Sledećeg dana, kao bokser spreman da uđe u ring, naoštrena, popela sam se u potkrovlje. Od prašine sam počela da kašljem. Prišla sam mašini i podigla tkaninu koja ju je prekrivala. Moja šivaća mašina i ja... Razmišljala sam da takva ista spona povezuje muzičara i njegov instrument. Nečiji klavir, nečija gitara, to je bila moja singerica. Danas računam na nju, ulog je veliki. Bila je u dobrom stanju, odlično. Ruke su mi se znojile, srce ubrzano kucalo. Ne smem da pogrešim. Već sam razmišljala o kreaciji koju bih volela da pošaljem u prijavi. Skicirala sam dvobojnu haljinu, crno-tirkiznu, inspirisanu kreacijama Andrea Kureža, sa podignutim okruglim okovratnikom, kratkih rukava i polupojasom na leđima.

Sve je bilo na svom mestu, pedala pod nogom i tkanina u rukama. Prvo, uključiti je; svetlo se upalilo. Drugo, proveriti kalem; konac udenut. Treće, provući tkaninu ispod igle i pritiskati pedalu; bez problema. Još jednom i krenulo je. Stopalom sam lagano pritiskala pedalu, „tak-tak“, taj posebni zvuk šivaće mašine odjekivao je prostorom. Ruke su mi čvrsto držale tkaninu, povlačile je. Očarala me je igla koja je precizno ulazila u nju i izlazila iz nje, stvarajući savršen, ujednačen šav.

Manje sam bila uzbuđena dok sam sastavljala propratno pismo. Ali ipak sam mu posvetila tri dana zaredom

i, na svoje veliko iznenađenje, osetila sam pravo zadovoljstvo dok sam pisala. Prvi put da mi je neko pružio priliku da izrazim svoju ljubav, strast prema modi. Kad sam završila, sve sam poslala.

Trudila sam se da Pjera blagovremeno obaveštavam kako napredujem. Izgledalo je da se zainteresovao za moj projekat, nisam samo lakoverna. Ništa mu više nisam prebacila. Kad bi se vratio kući ranije – što je bilo retko – dočekala bih ga s osmehom. Nije mi bilo teško, osećala sam slobodu, pronalazila energiju koja mi je već odavno falila. Nadala sam se da mu se to dopada. Prikrivala sam strepnju jer se čekanje na odgovor odužilo i paralisalo me. Petnaest dana sam s mukom šila, prezauzeta iščekivanjem poštara. Više vremena sam provodila napolju nego unutra. Proveravala sam deset, dvadeset puta ujutru da mi nije promakao. Sve je zavisilo od te obuke. Zar to nije bilo pretenciozno? Ako me odbiju, moj san će se raspršiti. Pjer mi ne bi dozvolio da pokušam u nekoj drugoj školi i prekinula bih da uzimam pilule.

Poštar mi je dao poštu, samo jednu kovertu sa rečenicom koju danima iščekujem. Drhteći sam je otvorila. Žmureći sam izvukla pismo. Duboko sam udahnula i izdahnula i tako nekoliko puta. Na jednostavnom bež kartonu odgovor, napisan elegantnim rukopisom, crnim mastilom, bio je kratak: „*Očekujem vas 10. januara u ateljeu.*“ Skakala sam svuda po kući, vrišteći od sreće. Zatim me je obuzeo nekontrolisani napad smeha. I odjednom sam se ukočila:

nimalo zanemarljiv detalj stigao mi je do svesti – škola se nalazila u Parizu, skoro tri sata vozom od kuće.

„Pariz uopšte nije blizu“, rekao mi je Pjer.

„U pravu si.“

Sedela sam prekrštenih nogu na sofi pored njega, bio je usredsređen i pažljivo me je slušao.

„Kad počinješ?“

„Za mesec dana.“

„I šta misliš? Stvarno želiš da ideš?“

„Traje samo šest meseci, nije to dugo. Vratću se u julu. Neverovatna je sreća što su me primili.“

I dalje sam tražila dozvolu. Uzdahnuo je dok me je posmatrao. Zatim je ustao.

„Gde ćeš živeti? Nikog ne poznaješ!“

„Potražiću neku garsonjeru.“

Prevrnuo je očima.

„To bi trebalo da me umiri?“

„Dolaziću svakog vikenda.“

Lutao je pogledom po dnevnoj sobi.

„Možda nećeš. Imaćeš mnogo posla... Kuća će biti prazna bez tebe.“

„Gledaj to s vedrije strane, moći ćeš da ostaješ u bolnici dokasno, koliko god želiš, bez opasnosti da ćeš naleteti uveče na moju ludu glavu.“

Na trenutak se zamislio i nasmešio. Argument je bio dovoljno ubedljiv da pristane.

„I biću puna utisaka. Najzad ćeš spoznati sreću jer ćeš pored sebe imati zadovoljnu i ispunjenu ženu.“

Pomno me posmatrajući, približio mi se i zagrlio me.

„Nedostajaćeš mi.“

Ovo je bilo skoro prelako. U svakom slučaju, predobro da bi bilo istinito.

„I ti meni“, odgovorila sam. „Mogao bi da me posećuješ s vremena na vreme, provodićemo romantične večeri i vikende u Parizu.“

„Videćemo.“

Decembar je proleteo u prazničnim pripremama. Iznenadila sam Pjera kad sam bez mrgođenja prihvatila da pomognem svekri za Božić. I na njegovo veliko oduševljenje, pozvala sam i sve naše prijatelje da proslavimo Novu godinu, sve sam sama organizovala. Pjerova porodica i prijatelji me nikad nisu videli tako punu energije, ali ih to nije sprečilo da prokomentarišu moj plan, bili su skeptični. „Zašto se upuštaš u takvu priču?“, ponavljali su. Mislim da nisu mogli da pojme da ću biti odvojena od Pjera toliko nedelja. On je u tim razgovorima ostajao neutralan.

Potpuno je bila drugačija priča s mojim roditeljima. S njima nisam razgovarala od one sudbonosne nedelje. Braća su me nekoliko puta zvala telefonom. Svaki put bih prekinula vezu. Ne shvataju da ne mogu da zaboravim šta su mi roditelji učinili. Smatraju da sam ja odgovorna za porodičnu svađu. Kad bi rekli da sam bezobrazna, zamolila bih ih da me više ne zovu. Međutim, Pjerov stav me je najviše nervirao. Posredovao je između njih i mene. On je ponovo razgovarao s njima. Dobro sam znala da se često čuju telefonom. Skoro da je izigravao žrtveno jagnje, „da

bi smirio situaciju“, govorio bi mi kako bi se opravdao. A i zato što sam pronašla način da uradim ono što želim. I dalje je bio prilično ironičan.

Nedelju dana pre odlaska u Pariz izgubila sam apetit, nisam mogla da spavam, iznenada bih se budila i pribijala uz Pjera da ponovo zaspim. Svaki pokušaj da sašijem nešto bio je bezuspešan, sve je bilo bezoblično, mašina bi se zaglavila ili bih ja pocepala tkaninu. Svekar i svekrva su se umešali u moj projekat, uredili su tako da njihovi prijatelji mogu da me nadziru i iznajme mi garsonjeru na Trgu Bastilje. Nisam mogla ni da se spakujem, čim bih izabrala šta da ponesem, nastala bi opšta panika.

Nisam se usudila da zamolim Pjera da uzme nedelju dana odmora i zažalila sam. Jedne večeri uradila sam nešto prvi put, došla sam do bolnice da ga sačekam na izlazu iz ordinacije. Sekretarica me je dočekala s mnogo poštovanja prema lekarevoj ženi i obavestila me da je usred sastanka. Sačekala sam u čekaonici.

„Šta radiš ovde?“, pitao me je kad me je video nekoliko minuta kasnije.

Ustala sam kad sam mu čula glas.

„Htela sam da te vidim.“

„Dođi.“

Kao i svaki put kad bi bio na poslu, držao je distancu.

„Voleo bih da si se najavila“, rekao mi je kad je zatvorio vrata. „Ali dobro... imaš sreće, završio sam.“

„Utoliko bolje, iskoristićemo večer.“

Oborila sam pogled.

„Nešto nije u redu?“

„Ne! Shvatila sam da ću to zapravo uraditi.“

Skinuo je mantil i poredao rasute kartone. Duboko sam uzdahnula.

„Bojim se da nisam dorasla zadatku. Možda su na kraju moji roditelji u pravu, moda je hobi i nisam dovoljno vešta da se time profesionalno bavim.“

„Slušaj, ideš da bi to saznala, to je test, i ako ne uspe, radićeš nešto drugo, bar nećeš žaliti. Niko te neće kriviti ako ne uspeš, bar ja neću.“

Zagrlio me je.

„Je l' to sve, Iris?“

„Užasava me pomisao da te neću vidati svaki dan. Nikad se nismo odvajali. Kako ćemo to izvesti?“

Uzdahnulo je i protrljao mi leđa.

„I sama si rekla, ne traje to dugo, šest meseci nije ništa. Nedelje će proleteti, u to sam siguran. Hoćemo li?“

Obukao je kaput, otvorio mi vrata i vodio me kroz lavirint hodnika. Osetila sam da me gleda. Htela sam da se nasmešim, da budem optimistična, ali sam samo mislila na rastanak. Kad smo izašli na parking, uhvatio me je za ruku.

„Sačekaj, zaboravio sam nešto, ne mrdaj, odmah se vraćam.“

Otrčao je nazad u bolnicu.

Deset minuta kasnije vratio se s osmehom na usnama.

„Dobro si, sve u redu?“

„Borio sam se, ali sam dobio šta sam hteo.“

Namrštila sam se.

„Otkazao sam sve preglede posle osamnaest časova vikendom.“

„Nećeš zbog toga imati problema?“

„Ne brini.“

Bacila sam mu se u zagrljaj, a on me je čvrsto držao.

Kad smo izašli na auto-put, okružila nas je teška, ledena atmosfera. Dotad je bila prijatna. Pjer je potpuno prestao da priča dok je tražio parking-mesto u ulici u kojoj je trebalo da stanujem. I nisam više pokušavala da održim privid razgovora dok smo se peli u moj novi stan. Spustio je kofere na krevet i brzo razgledao garsonjeru. Pogledao je kroz prozor, proverio bravu na ulaznim vratima, provirio u kupatilo, uključio ringle u kuhinjici, onjušio frižider...

„Dobro je, Pjere!“

„Vidim. Nisi se još raspakovala?“

„To ću kad odeš, zaokupiće mi misli, verovatno ću imati poteškoća da zaspim.“

Prišla sam mu i sklznula u zagrljaj.

„Potražićemo mesto za večeru pre nego što kreneš na put.“

Nakon tri zalogaja odgurnula sam tanjir iz čista mira. Pjer je uradio isto. Poručio je kafu, zatražio račun, odlutao u mislima dok je razgledao ulicu. Čutala sam, znala sam da ću pući čim budem nešto izustila.

„Čudno je što smo ovde“, rekao je ne gledajući me.

Uhvatila sam ga za ruku, okrenuo se.

„Trebalo bi da pođem... Dok se vratim kući...“

Bili smo ispred zgrade kad me je privukao u zagrljaj.

„Pažljivo ćeš voziti?“

„Ne sviđa mi se što ostaješ sama.“

„Šta misliš da može da mi se dogodi?“

„Neprijatan susret, nesreća. Čuvaj se, molim te.“

„Obećavam.“ Podigla sam pogled ka njemu. „Isto važi i za tebe. Nemoj da se ubijaš od posla zato što nisam tu da te grdim.“

Obujmio mi je lice, sklonio kosu s čela.

„Znaš, nisam se mnogo bavio tvojim projektom, ali hoću da znaš da sam ponosan na tebe, nikad u to nemoj da posumnjaš.“

Konačno sam mu bila zanimljiva, bio je pažljiv.

„Čvrsto me zagrlj.“

Dugo smo stajali pripijeni jedno uz drugo. Ljubila sam mu obraze, usne, na kraju sam počela da plačem. Pjer mi je obrisao suze i nežno me poljubio. Polako je odvojio usne od mojih.

„Volim te.“

Mesecima mi to nije rekao.

„I ja tebe volim.“

Poslednji poljubac, i pustio me je.

„Sad uđi.“

„Zvaću te sutra čim budem mogla.“

Otvorila sam ulazna vrata zgrade i Pjer se okrenuo. Pogledao me je preko ramena, nasmešio se i pokazao mi rukom da uđem, poslušala sam ga. Dok sam prilazila stepeništu, pomislila sam kako je ovo prvi put da se vraća kući bez mene. Ali možda će nas ovo razdvajanje zbližiti i rasplamsati strast.

* * *

Zaključana u garsonjeri, sela sam na krevet i razgledala okolo. Otkrivala sam život u studentskoj sobi u trideset prvoj godini. Nadala sam se da vikendom neću imati utisak da se vraćam kući samo da bih oprala veš. Tokom nedelje moj život će se odvijati u ovih dvadeset kvadratnih metara. Nisam mogla da kažem da je bilo prljavo ili do trajalo, bilo je sasvim pristojno. U svakom slučaju, nisam imala pravo da budem izbirljiva, budući da nisam plaćala kiriju. Prvi put sam zažalila što nemam televizor. Nikad ga nisam gledala, ali nešto mi je govorilo da mi njegovo društvo ne bi bilo suviše tokom budućih usamljenih večeri. Da li sam polagala previše nade u ovaj preobražaj i postala previše samouverena?

3

Grudva u stomaku dosegla je veličinu projektila, dlanovi su mi se znojili, a kolena klecala. Nije pomoglo ni to što sam videla novo radno okruženje. Stajala sam ispred osmanske zgrade u kvartu Madlen. Moj prvi nastup. Deseti je januar i očekuju me. A šta ako ne budem dostojna zadatka? A šta ako se ne uklopim? Ovo je jedina prilika da ostvarim svoj san, koji sad izgleda toliko daleko! Otresla sam glavom da bih se ohrabrila i prišla sam ogromnim ulaznim vratima. Nisam stigla ni da ih dodirnem, dva muškarca su izlazila iz zgrade. Ozbiljnog izgleda, u odelu s kravatom i aktovkom u ruci, nisu me ni приметили, nastavili su razgovor i ušli u veliku crnu limuzinu, koja je odmah krenula.

Ušla sam u luksuzni hol s crvenim tepihom na stepenicama, s rezbarijom, pozlatom i zelenim biljkama, da ne govorim o sobi za konsijerža. Nije bilo poštanskih sandučića. Samo ploče na zidu. *Capital Risk Development*, ne tražim to, ni *J. Investissements*, ni *G&M Associés*. *Atelje, treći sprat*. To tražim.

U liftu sam videla svoj odraz u ogledalu: uplašila sam ga se. Imala sam podočnjake, bila sam smrtno bleđa. Na trećem spratu bila su samo jedna dvokrilna vrata. Pozvonila sam. Neka žena je otvorila.

„Vi ste Iris, pretpostavljam“, izgovorila je ozbiljnim i sigurnim glasom.

„Da, dobar dan.“

„Ja sam Marta. Očekivala sam vas. Uđite.“

Ova žena od šezdeset i nešto godina bila je obdarena neobičnom lepotom i otmenošću iz nekih drugih vremena. Njen smeđi kovrdžavi bob bio je ofarban a da se to nije ni primećivalo, divna frizura. Njene oči boje lešnika i crvene pune usne isticale su porcelanski ten. Dok sam je pratila hodnikom, posmatrala sam njen manekenski hod; glava podignuta, leđa prava, ramena zabačena unazad, na tankim potpeticama, sakrivala je vitku figuru ispod zagasite, tamne haljine.

„Pokazaću vam atelje.“

Pokretom ruke pozvala me je da idem ispred nje. Ušla sam na velika staklena vrata u nekadašnju salu za prijeme. Pod mojim koracima parket je jako škripao, dok su potpetice ove žene neprimetno lupkale. Mermerni kamin je još bio tu, iznad njega je visilo veliko ogledalo, oslikani plafon nakratko je privukao moj pogled. Desetak profesionalnih šivaćih mašina bilo je raspoređeno na radnim stolovima. Pored svakog je stajala drvena lutka. Svetlost je dopirala sa brojnih prozora. Ogromni luster mogao je da nadomesti dobro osvetljenje kad padne mrak. Dala mi je znak da je pratim.

„Ovde su svlačionice.“